

A TESTI ÉS LELKI FEJLŐDÉS KÖZTI DISZHARMÓNIA KÖVETKEZ- MÉNYEI

(Egy eset elemzése)

A testi és lelki fejlődés között bizonyos összefüggésnek, korrelációnak kell lennie ahhoz, hogy harmadnikus-személyiség jöjjön létre.

Ha az egyik nagyon elmarad a másiktól, diszharmónia keletkezhet. Minél korábban jelentkezik az elmaradás, ill. diszharmónia, annál nagyobb problémát okoz a személyiség fejlődésében. Ha nem ismerjük fel időben, ha nem teszünk meg mindent az okok kikutatására és a harmónia visszaállítása érdekében, az egyén esetleg végleg elveszhet társadalmunk számára.

A korrekció nem szorítkozhat csak pedagógiai vagy csak orvosi stb. térre. Minden szakembernek, orvosnak, pedagógusnak, pszichológusnak és — elsősorban természetesen magának a családnak — össze kell fognia, hogy a restitúció mielőbb létrejöhessen.

További elméleti fejtegetések helyett egy konkrét eset tükrében szeretném igazolni a fentieket.

A. V. 16 éves II. osztályos gimnazista fiú nem sokkal a vizsgák után — búcsúlevél hátrahagyásával — megszökött hazulról, disszidálási szándékkal. Egy barátjával három napig csavarogtak a Bakonyban, eltévedtek, végül önként jelentkeztek a rendőrsőn.

A szülőket nagyon bántotta a dolog, mert — mint mondták — ha talán kissé szigorúbbak voltak is néha mindent megtettek a fiúért. Féltek a disszidálási kísérlet megismétlődésétől, és annak kivizsgálását kérték, hogy mi lehetett a valódi ok, ami a gyermeket szökésre bírta. — Egyébként az utóbbi időben már sok probléma volt vele.

A panasz meghallgatása után tájékozódunk *a családban előfordult betegségekről*. Az anyát hosszabb ideig kezelték idegösszeroppanással. Az apa kissé ideges ember, sok megpróbáltatáson ment keresztül. Az apa anyai nagyapja alkoholista volt. (Dipsomániás).

Az objektív környezeti viszonyok otthon általában megfelelőek a vizsgálat idején. — Két szoba öszkomfortos lakásban 5 személy lakik. (Két szülő és három gyermek) Régebben azonban nagyon nehéz lakáskörülmények között éltek. — A havi jövedelem 5000 Ft körül van.

A szubjektív környezet otthon — a szülők szerint — szintén jónak mondható. Az apa és anya között nézeteltérés alig van. Mindketten dolgoznak, értelmiségi munkakörben. A gyermekek nevelését főleg az anya irányította. Az apa csak az utóbbi időben szól bele, mióta látja, hogy a felesége nem bír a gyermekkel. Igyekszik vele baráti hangot használni, bár néha nem tud magán uralkodni. Egy-egy súlyosabb vétsége után szíjjal is meg szokta verni. Ézért a gyermek általában fél tőle.

A vizsgáltak egyébként még két testvére van. Egy 19 éves egyetemi hallgató fiú és egy 14 éves ált. iskolás kisleány. — A testvérek kitűnő tanulók. Gyakran állítják őket eléje példaképül. Azok jól összeférnek egymással, ő nehezen illeszkedik be közéjük.

Baráti köre: hozzá hasonló magatartásúakból áll. Együtt isznak, dohányoznak, udvarolnak.

A családi, ill. környezeti adatok után felvettük A. V. *anamnézisé*t az édesanyjától. — A vizsgált második terhességből származik. Terhesség alatt az anya sokat idegeskedett, különösen az utolsó hónapban. A terhesség egyébként zavartalan volt. A gyermek lakáson született, orvos és bába jelenlétében, arctartásban. Kék volt. Élesztgetni kellett. Szül. súly: 3100 g.

Az anyának teje nem volt, mesterségesen táplálták az újszülöttet. 12 napos korában sárgaságot, majd súlyos bélhurutot kapott. Emiatt testileg nagyon leromlott. *Féléves korában még 3170 g volt a súlya*. Elmaradását csak két éves kora körül tudta behozni. Akkor kezdett ülni, majd állni és beszélni. Ebben az időben lett szobatiszta is.

Megelőző betegségei: 2 éves kor után a szokásos gyermekbetegségek (bárányhimlő, kanyaró).

Mindig nagyon eleven, szertelen, kötekedő gyermek volt. Gyermektársakkal nehezen tudott összeférni. 4 éves kortól óvodába járt, verseket, dalokat könnyen megtanult, szívesen szerepelt, de magatartása miatt sok panasz volt rá. 6 éves korában került iskolába. Nehezen kezdett olvasni, később is sokat kellett vele foglalkozni. Anyja sokszor együtt tanult vele. A pedagógusok szerint „jó fejű, de lusta” gyermek volt.

Az ált. iskola „jó” (4) eredménnyel való elvégzése után városi gimnáziumba került. Az I. osztályt is nehezen végezte el, a II. osztályban pedig év végén magyarból és földrajzból bukott.

A szülők szerint semmi kötelességtudás nincs benne. Folyton noszogatni, biztatni kell. Megpróbálták már pénzjutalmakkal, kedvezmények nyújtásával is rávenni a tanulásra. Meg is ígért mindent, egy időre nekilendült, de azután hamarosan visszaesett.

Ugyanez a helyzet magatartás terén is. Ha megbüntetik valami miatt, teljesen összetörik. Sír, fogadkozik, hogy többet ilyet nem tesz, azonban a csábításnak, kísértésnek a legközelebbi alkalommal sem tud ellenállni. — Pedig a felelősségre vonástól nagyon fél. Hogy a büntetést elkerülje, mindent (hazugság, szökés) megengedhetőnek tart a maga számára.

Inkább az érzelmek vezetik. Sok mindenbe belefogott már (zeneórákra járt, vívott, teniszezett, nyelveket kezdett tanulni), azonban semmihez sem volt kitartása hosszabb ideig.

Társaságban udvarias, kellemes, mulattató egyéniség. Állandóan bohóckodik, „jó pofa” akar lenni, ismerősei szeretik.

A kisgyermekeket szereti, gyakran játszik velük. A környék összes gyermekei ismerik, pajtásuknak tekintik.

Az *iskola véleményét* is megkérdeztük róla. A kapott jellemzés szerint: „... a gimn. I. osztálya kezdetén is sok probléma volt vele. Később szorgalma egyre hanyatlott. Véleményünk szerint akarateréje gyenge és kitartó munkára képtelen... Az II. osztályban hasonló volt a helyzet. Itt azonban elmaradása az év vége felé már oly nagy volt, a pótlendő anyag annyira felgyülemlt, hogy nem tudott vele megbirkózni... Jellemileg könnyen befolyásolható...”

Ezek után került sor a tulajdonképpeni vizsgálatokra, melyet a fiúval való beszélgetéssel kezdtünk.

A. V. az explorációs kérdésekre őszintének látszó nyíltsággal válaszolt. Elmondta, hogy azért akart elmenni otthonról, mivel szülei sokat szidják a rossz tanulásaért. Úgy érzi, nem lesz képes leérettségizni. Ha sokat tanul, fáj a feje. Jóformán minden tárgy problémát okoz neki. Néha, ha jól megérti az anyagot, könnyebb a tanulás, de ez ritkán fordul elő. Bátyját nagyon tiszteli és csodálja, amiért kitűnő eredménnyel tudta letenni az érettségit. Ő nyomába sem léphet. Ezért inkább dolgozni szeretne már. Hugára haragszik, mert az henceg jó tanuló voltával, és állandóan összehasonlítást tesz kettőjük között. — Szülei is mindig hangoztatják, hogy testvéreiből „lesz ember”, de belőle soha. Ezt ő is tudja, de azért rosszul esik neki, hogy erre állandóan felhívják a figyelmét. Mit csináljon, ha egyszer „olyan hülye”.

Az ált. iskolában jobban tudott tanulni, főleg az alsó tagozatban. (Falusi iskolába járt.) Abban az időben többször meg is dicsérték. Egyébként amennyit tud, most is tanul. — Tudja, hogy szüleinek szomorúságot okozott szökésével, hogy anyja életét esetleg megrövidíti rossz tanulásával és magaviseletével. Azért is akart elmenni, hogy több bánatot ne okozzon.

Az általános orvosi vizsgálat a korának kb. megfelelő magasságú és súlyú fiúnál organikus eltérést egyik szervvel kapcsolatban sem talált. Testi fejlettségével probléma nem volt. Az idegorvosi vizsgálat azonban élénkebb reflexeket, hűvös, nedves kéz- és lábfejeket, pilla- és kézremegést állapított meg. A lélektani vizsgálatot — mivel a szülői panaszokban elsősorban a magatartási zavarok domináltak, — Szondi-sorozat, majd a TAT felvételével kezdtük.

A SZONDI-féle vizsgálat nagyfokú szeretet-igényt, felfokozott érvényesülési törekvéseket mutatott, csekély „én kontroll” mellett. Ezenkívül többé kevésbé elfojtott, inkább gyermekes indulatosságot, szereplési vágyat, tettetésre való hajlamot, bizonyos fokú önmagával, illetve helyzetével való elégedetlenséget és változatosság keresést árult el.

A TAT-vizsgálat válaszai közül a legjellegzetesebbeket az alábbiakban közöljük:

1. A kisiú hegedűt kapott, és azt nézi, hogy milyen ez a csodaszerszám, hogyan lehetne rajta játszani . . .
3. Ez egy börtönben játszódik le. Az illetőt bezárták, és annyira elkeseredett, hogy búját sirással akarta feledni . . .
8. Meggyilkolták azt a fiatalembert társai a munkásszálláson . . .
10. A kisiú a mamája keblére borul, sír, mert megverték . . .
12. Meg akarta fojtani a társát, mert az alszik és nem tud védekezni . . .
14. Bánat emésztheti, mert éjszaka az ablakon akar kiugrani. Öngyilkos akar lenni, vagy talán szökik . . .
16. Az apa megfojtja fiát . . .
18. Berúgott, és valaki fogja, hogy el ne essen . . .

Mint látható, a különböző képekre adott válaszok között elég gyakori a nőies, ill. gyermekes reakcióra-sírás, szökés-utaló válasz. (l. 3., 10., 14. sz. képnél)

Az aktivitással, munkavégzéssel kapcsolatos képre (1. sz. kép) adott válasz úgy is értelmezhető, hogy a vizsgált szintén bizonyos csodálkozással, gyermekes kíváncsisággal áll a komoly munka (rendszeres tanulás) előtt.

Különösen feltűnő volt a 16. sz. képre adott válasz. Miután megfojtásra való utalás más képpel kapcsolatban is előfordult (l. 12. sz. kép), a szülőktől kér-

tünk felvilágosítást, mivel a vizsgált kitérő választ adott a rákérdezésnél. Az apa ekkor elmondta, hogy kb. 3/4 éve erős felindulásában megfogta fia torkát, bár természetesen nem akarta megfojtani. A gyermek azonban nagyon megijedt, és még több nap múlva is szemrehányást tett a fojtogatásért. Az apa akkor azt válaszolta, vigyázzon magára, mert ha tovább is így viselkedik, egyszer még valóban ki fogja provokálni megfojtását.

A TAT további válaszai utalnak társaival való közös szórakozásaira, a közös ivászatokra (18. sz. kép) és ivó cimboráitól való félelmére is (8. sz. kép), akik csúfolják és fenyegetik, ha nem megy velük.

Elvégeztük a vizsgálynál még a HARSÁNYI-féle adaptációs vizsgálatot és a MAUDSLEY—HARSÁNYI-féle személyiség-vizsgálatot. Felhasználtuk a BAUM-tesztet is.

Ezen vizsgálatok eredménye szintén megerősítette, hogy a vizsgált nehezen alkalmazkodó, inkább az érzelmek, mint az értelem által irányított, extrovertált és bizonyos mértékben neurotizált.

Ha az érzelmi vizsgálatok nyomán kapott személyiség-képet megnézzük, nem annyira egy 16 éves ifjú, hanem inkább egy 13—14 éves, pubertásban levő gyermek áll előttünk.

A fokozott érzelmi reakciók, az értelmi kontroll hiányos volta és a fejletlen akarat inkább a serdülőni kezdőre jellemző. Mindez annak a kérdésnek felvetésére készítetett, vajon csak a búcsúlevelében feltüntetett érzelmi okokból, szüleinek szidalmi miatt akart Á. V. disszidálni? Vagy inkább az explorációban elmondottak miatt? Hogy megszabaduljon az általa lassan elviselhetetlennek érzett tanulástól.

A vizsgált figyelmének gyors kifáradása, a TAT-képekre és egyéb kérdésekre adott válaszainak alacsony színvonala, búcsúlevelének gyermekes stílusa stb., mind arra utaltak, hogy elégtelen eredményeinek és a tanulástól való húzódozásának hátterében komolyabb, elsősorban mentális jellegű problémák állnak. Nem egyedül akaratgyengeség az oka, mint pedagógusai állították.

Hogy feltevésünk helyességét ellenőrizzük, módszeres értelmességi vizsgálatot is végeztünk Á. V.-nél.

Ezt a BINET—BOBERTAG-féle intelligencia vizsgálat 13—14 éves kornak megfelelő próbáival kezdtük. A vizsgált már az első, a kombinatív készséget igénylő próbát is csak rávezetéssel tudta megoldani. — Az erkölcsi ítéletek felállításánál nem ismerte fel a súlyossági fokozatokat a különböző helytelen cselekedetek között. Szerinte pl. legnagyobb rosszat az a gyermek követte el, aki a történet szerint egy ablakot betört, de nem azért, mert letagadta tettét, hanem mivel: „egy nagy iskolai ablakot betörni kár”.

A találatkonyság, a logikai következtető képesség megállapítására szolgáló próbánál teljesen csődöt mondott. Tíz perces gondolkodás után sem tudta megmondani, hogyan lehet egy hét és egy négy literes korsó segítségével három liter vizet hozni. Végül — türelmét veszve — kijelentette, hogy a feladatban szereplő gyermek biztosan megjelölte az egyik kancsón a három litert, és csak addig engedett bele vizet.

A többi feladatot többé-kevésbé sikerült megoldania. A 11—12 éves kor próbáit jól oldotta meg.

Bár a BINET—BOBERTAG-féle vizsgálat feladatainak megoldási módja (ill. meg nem oldása 14 éves fokon) eléggé bizonyítani látszott feltevésünket az értelmi képességek fejletlenségével kapcsolatban, tovább folytattuk az intelligencia-vizsgálatokat.

A reprodukzív intelligenciával kapcsolatban megnéztük a figyelemkoncentráció milyenségét a BOURDON-teszt felhasználásával. Az emlékezetet a RANSCHBURG—NAGY féle szópár-módszer segítségével vizsgáltuk. A vizsgálatok erősen fáradékony figyelmet, gyorsan létrejövő dekoncentrációt és főleg az elvont szókapcsolatokra kiterjedően gyengébb emlékezetet mutattak.

A produktív intelligencia vizsgálatánál a fogalom-meghatározásai nehezkesek, hibásak voltak. A lényegest alig, ill. egyáltalán nem ismerte fel. — A logikai meghatározások és ítéletek vizsgálatára szolgáló Klüver-féle próbánál adott válaszaiból néhányat alább közlünk, mint jellemzőt elvont gondolkodásának milyenségére:

„Miben különbözik egymástól a fősvény és a takarékos?

A fősvény dicsekedik pénzével, a takarékos nem dicsekedik.

Miben különböznek egymástól a bosszú és a büntetés?

— A bosszú rövid ideig tart, a büntetés hosszabb ideig”, stb.

Szó-, ill. gondolatkombináló képességét az EBBINGHAUS-féle szöveg-kiégszítéses próbával vizsgáltuk. Ezt a próbát elég elfogadhatóan oldotta meg, bár jóval időn túl.

Az elvégzett értelmi vizsgálatok alapján megállapítható, hogy feltevéseink a vizsgált életkoránál gyengébb értelmi képességeit illetően helyes volt. *A. V.-nél lassúbb szellemi fejlődés, bizonyos mértékű, kb. két évre tehető értelmi visszamaradás, (retardatio mentalis) állt fenn.* Bebizonyosodott, hogy a figyelem-koncentráció, lényegmeglátás, fogalom- és ítéletalkotási képesség, azonkívül a következtetés és az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazása terén jóval kortársai mögött van. Egyedül a szó- és gondolatkombináló képességet igénylő próbánál nyújtott korát megközelítő teljesítményt. Ez is magyarázza társaságbeli sikereit. Tud és szeret is beszélni. *Az érzelmi és akaratit élet zavarai is főleg az intellektuális kontroll gyengeségére voltak visszavezethetők.*

A vizsgálatok befejezésével kiértékeljük esetiünket.

Egyik oldalon adva van a vizsgált A. V.-, aki értelmi, érzelmi és akaratit síkon való lassúbb fejlődése miatt lényegében gyermekes személyiség, 16 éves kora ellenére is.

Lassúbb fejlődése részben feltehetően az asphyxiás szülésre — mely az idegrendszer bizonyos fokban károsíthatta —, részben pedig a már 12 napos korában elszenvedett sárgaságra, ill. bélhurutra is visszavezethető (organikus okok). Ez a retardáció kisebb korában még nem volt olyan feltűnő. A lassúbb fejlődés jelei komolyabb formában először a beiskolázás után mutatkoztak, amikor az olvasás megtanulása és a számfogalom kialakítása terén már az első osztályban problémák voltak. (Iskolaéretlenség!) Később is sokat kellett vele foglalkozni, hogy elfogadható eredményeket érjen el.

A VIII. osztályban kapott jó végbizonyítványa nem volt reális. (Talán az édesapának a faluban elfoglalt társadalmi helyzete is közrejátszott benne.) Ez mindjárt kitűnt a gimnáziumba való kerülése után, mikor az első negyedévben 4 tárgyból kapott rovót, ill. intőt. Természetesen a *tanév folyamán csak növekedett a feszültség a reális képességek és az iskolai követelmények között.* Egyre jobban érezte, hogy valójában képtelen megfelelni a feladatoknak, melyeknek végzését tőle elvárták.

Ugyanakkor azonban volt benne bizonyos becsvágy, törekvés is, hogy sikereket érjen el, hogy valahogy mégis kitűnjön társai közül, vagy legalább kompenzálja valamivel az iskolai, tanulmányi sikertelenséget. Mivel egyébként

is hajlott a felületesebb emberi kapcsolatok, a szórakozás, az élvezetek keresése felé, megpróbált legalább ezen a téren érvényesülni. Személyi adottságai voltak hozzá, hogy szívesen vegyék megjelenését a társaságokban. Sima modora, bohóckodásai és jó beszélőkészsége hamarosan sikereket is biztosítottak számára. — Inkább a már dolgozó fiatalokkal barátkozott, akiknek ő, a diák, némileg imponált is. — Természetesen saját helyzetét illetően is csökkent kritikái érzéke, intellektuális fékjének gyenge volta miatt nem tudott megállni a székséges határnál. — Nem megfelelő baráti környezete, ivócimborái egyre jobban magukkal rántották mulatozásaikba, egyre többször kellett hallania szülei keserű szemrehányásait. Apja végül már tettelegességhez is folyamodott. — Közvetlen környezetével való kapcsolata így egyre rosszabb lett.

Helyzetére a családban jól rávilágított a szökésekor hátrahagyott búcsúlevele is, melyet az alábbiakban közlünk:

„Kedves Szüleim!

Ne haragudjatok tovább rám. Felejtsetek el, mintha én nem is lennék. Elmentem, hogy Anyu élete hátralevő idejét nyugodtan élje tovább. Elismerem, hogy csavargó, strici vagyok, de nem tehetek róla. Ne bánkódjatok, hogy elmentem, legalább nyugodtan vagytok, nincs aki bosszantson benneteket. — Neveljétek tovább Bélát és Zsuzsit, ők megérdemlik, mert mind a kettőből erős jellem, gerinces ember lesz. Még egyszer kérlek benneteket, ne haragudjatok rám, hogy elmentem, hisz Apu is azt mondta, bárcsak mennék el, nem fog kerestetni. Soraimat zárom, csókol benneteket volt strici, csavargó fiatok

Üi. *Apu kérlek; hogy ne kerestess!!!*

Hiszen ezt megígérted. Földrajzkönyvemet viszem magammal.

Öcsi.

Szerbusztok: Öcsi.”

A szülők tehát nem igyekeztek megfelelő módon kompenzálni a gyermek lassúbb értelmi fejlődését, „éretlenségét” — kellő ráhatások útján — legfeljebb szidták, büntették érte. Különösen az apa. Mintegy „szemben álltak” a fiúval tehát. Ők alkották a *másik oldalt*.

Az apa, nagy nélkülözések közben, saját erejéből végezte el tanulmányait, szerzett diplomát, el sem tudta képzelni, hogy fia ne tudjon tanulni, mikor erre minden lehetőséget megad neki. Csak értelmiségi munkakörben látta biztosítva jövőjét. Annál is inkább, mivel a tanároktól is azt hallotta, hogy a fiú jó fejű, csak lusta. Ezért fel sem merülhetett a családban a középiskola abbahagyásának gondolata a vizsgált részéről. — A. V., hogy szorult helyzetéből, melyet legális úton nem tudott sem megoldani, sem tovább elviselni, megszabaduljon, végül is a „könnyebb ellenállás” irányába ment, és a nehézségekkel szembeni jellemzően gyermekes reakciót, a szökést, ill. a disszidálást választotta.

A disszidálás valódi okát felfedve, elkészíthettük terápiás tervünket, melynél PAVLOV megállapítását tartottuk szem előtt:

„Az egyén nemcsak a veleszületett adottságok, hanem a környezet, a nevelés ötvözete is.”

Mindenekelőtt megoldást kellett találnunk az „alap-bajra”, az idegrendszeri túlterhelés megszüntetésére. Le kellett vennünk A. V. válláról azt a „terhet” (azaz a gimnáziumi tanulmányokat), amit már alig tudott tovább viselni. El kellett érni, hogy a vizsgált ne kényszerüljön olyan feladatok elvégzésére,

amelyekre jelenleg (a vizsgálat idején) nem volt szellemileg felkészülve. Rendezni kellett viszonyát a családdal, ill. társadalommal kapcsolatban is.

Fentiek érdekében mindenekelőtt *behívtuk az apát*, és mindezeket elmondtuk neki. Megmagyaráztuk, hogy a gimnázium elvégzésének további erőltetése egyelőre csak kárára lenne a fiúnak idegrendszerileg és egyéb téren is. Esetleg a disszidálási kísérlet megismétlésétől is tartani lehet. Egyezzen tehát bele, hogy a fiú dolgozni menjen. Ha teherbíró képességének megfelelő feladatot végezhet, ez talán a szülőkhöz, a társadalomhoz való kapcsolatainak rendeződését is elő fogja segíteni. Behozva fejlődésbeli elmaradását, érettebb fejjel az érettségit is könnyebben megszerezheti, esetleg esti tagozaton.

Miután a vizsgálatokkal kapcsolatos magatartási zavarok jórészt az iskolai sikertelenség, a tanulmányi kudarcok adekvát reakciói, azok a gimnáziumból való kimaradással gyökerüket veszítik. Megszűnni egyedül ettől természetesen nem fognak, már csak a vizsgált labilis egyénisége s a megszokás, a barátok csábításai miatt sem. De mindenesetre könnyebb lesz ellenük küzdeni, mivel érvényesülési törekvéseit egy megfelelő munkahelyen „legálisan” is kiélheti. Az apa kezdetben hallani sem akart arról, hogy a fia ne folytassa tovább a középiskolát. Saját gyermekkorára hivatkozott, a fiú lustaságát emlegette. Később azonban mégis engedett.

A vizsgálatot kivette a középiskolából, és velünk megbeszélve, egy üzletbe helyezte el tanulóként.

A. V. megváltozásához azonban magának a vizsgálatnak közreműködésére és a társadalom segítségére is szükség volt, mely utóbbi esetünkben konkrétan a fiú munkahelyének dolgozóit jelentette. A korrekcióhoz az „alapot” tehát a vizsgálatnak a neki megfelelő munkakörben való elhelyezése szolgáltatta, további biztosítékát pedig a vele való gyakori, pszichoterápiás célzattal történő beszélgetések és az otthoni nevelésében tanácsunkra bekövetkező változások jelentik. Sokat segített az új környezetbe való zökkenésmentes beilleszkedésnél *munkatársai megértő viselkedése, főnökének segítőkészsége, ki időnként—kérésünkre — be is számol a fiú munkájáról és ottani viselkedéséről.* A. V. jó modorának, beszédképességének hasznát veszi az üzletben. Segítségükkel bizonyos fokig „kiélheti” társas igényeit. A vevők szeretik. Természetesen problémák azért adódnak, a változás, az átalakulás nem megy gyorsan. Nehezen vetkezi le felületességét, „nagyvonalúságát”. A munkában való pontosság csak lassan fejlődik ki nála. Nehéz véglegesen elszakadnia a „régii” barátoktól, az együttes szórakozásoktól is.

Azonban a komplex nevelési ráhatások, melyek részünkről és a szülői ház, ill. munkatársai részéről érik és amelybe beletartozik az állandó ellenőrzés is, — nem engedik véglegesen visszaesni. Nem fogja engedni jelenlegi munkahelyével való elégedettségé sem, mivel nem szeretné azt elveszíteni.

Az, hogy A. V. jelenleg dolgozik, nem jelenti egyben az érettségiről való lemondást is. Ha a belső fejlődési folyamatok és a külső nevelési hatások következtében személyisége érettebb lesz, esti tagozaton leteheti az érettségi vizsgát, sőt magasabb képzettség megszerzése sem lehetetlen számára.

Sz. RUBINSTEIN neves szovjet pszichológus „*Az általános lélektan alapjai*” c. munkájában kifejti, hogy az egyén személyiségjegyei nemcsak előfeltételei a fejlődésnek, hanem a neveléssel megszervezett tevékenységben ki is alakulnak.

Mint írja: „A pszichikus funkciók működésük folyamatában alakulnak ki . . . Az értelmi fejlődés szakaszai, ill. fokai (a fejlődés belső feltételei mellett) . . .

a tanulás során elsajátított tartalmaktól, valamint a nevelői ráhatásoktól függenek.”

Ismertetett esetünk is bizonyítja, hogy a *lassúbb, retardált fejlődés korrekcióját nem bízhatjuk egyedül az időre*. Nekünk magunknak is aktívan be kell avatkoznunk, a környezeti viszonyok rendezése és a megfelelő következetes, rendszeres nevelési ráhatások megszervezése révén.

Пал Сабо

ПОСЛЕДСТВИЯ ДИСГАРМОНИИ МЕЖДУ ФИЗИЧЕСКИМ И ДУХОВНЫМ РАЗВИТИЕМ

Вскоре после сдачи школьных экзаменов 16-ти летний юноша — ученик II класса гимназии нарушил закон. Автор как психолог стремится раскрыть причины, которые привели к подобному поступку. Он установил, что психическое развитие юноши по сравнению с его физическим развитием было замедленным. Из этого факта автор делает вывод, что нельзя ожидать, что с течением времени развитие спонтанно станет уравновешенным, педагогика должна вмешаться в его ход путем улучшения окружающих молодого человека условий и эффективного воспитательного воздействия.

Pál Szabó

THE CONSEQUENCES OF DISHARMONY BETWEEN INTELLECTUAL AND PHYSICAL DEVELOPMENT

A 16 years old boy attending the second form of secondary school went foul of the law shortly after he had passed his examinations. The author, a psychologist, wanted to reveal the motives in the child's development which had led to such behaviour. He found that the said pupil's intellectual development was retarded in comparison with his physical growth. He drew the conclusion that the correction of a development of this kind could not be relied merely on time, it should be interfered with by means of settling the child's environmental relations and organizing efficient educational influences.